

USTAVNOSUDSKA ZAŠTITA U SLUČAJU POVREDE PRAVA NA SUĐENJE U RAZUMNOM ROKU

CONSTITUTIONAL JURIDICAL PROTECTION IN CASE OF VIOLATION OF THE RIGHT TO A TRIAL IN A REASONABLE TIME

Gordana Mršić
Djelza Alija-Selmanović
Pravni fakultet Univerziteta u Travniku

SAŽETAK

U radu se prikazuje temeljno ustavno pravo na suđenje u razumnom roku, a koje propisuje da svako ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama, te na pravičnu naknadu u slučaju povrede navedenog prava propisanu odredbama članka 63. stavka 2. Ustava. Tako je Ustavni sud Republike Hrvatske odlukom broj: U –III A-1101/2012 od 17. prosinca 2014. godine, izrazio svoje stajalište da je podnositelju u konkretnom slučaju povrijeđeno pravo na suđenje u razumnom roku zajamčeno odredbom članka 29. stavak 1. Ustava Republike Hrvatske,¹⁸³ te odredbom članka 6. stavka 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.¹⁸⁴ Učinjen je osvrt i na praksu Europskog suda za ljudska prava koji izražava svoje stajalište kako do povrede prava na suđenje u razumnom roku dolazi u svim granama prava u sve većem broju slučajeva.

Ključne riječi: suđenje u razumnom roku, novčana naknada, ustavnosudska zaštita.

¹⁸³ Članak 29. stavak 1. Ustava glasi: „Svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama, ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela.“

¹⁸⁴ Članak 6. stavak 1. Konvencije glasi: „Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ... svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj.“

ABSTRACT

The study presents the basic constitutional right to a trial in a reasonable time, which postulates that everyone has the right for his or her rights and obligations to be adjudicated on in a reasonable time by law appointed, independent and impartial courts, and to fair compensation in cases of violation of the above rights, as covered by the provisions of Article 63 paragraph 2 of the Constitution. Thus, the Constitutional Court of Republic of Croatia decision No. U-III-1101/2012 of 17 December 2014, expressed the view that the applicant in the present case had the right to a trial in a reasonable time as guaranteed in Article 29, paragraph 1 of the Constitution of Republic of Croatia, violated, and the rights pursuant to the provision of Article 6 § 1 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. Reference is made to the jurisprudence of the European Court of Human Rights which expresses its view on how the violation of a right to a trial in reasonable time comes to be violated in all branches of the law in a growing number of cases.

Keywords: trial in reasonable time, financial compensation, constitutional juridical protection.

UVOD

Kako se o pravu na suđenje u razumnom roku raspravlja učestalo i kontinuirano, to se polazeći od ineteresa u javnosti, a i na temelju statističkih podataka, može

zaključiti da je to jedna od aktualnijih tema kroz duži vremenski period.

Izvorište instituta prava na suđenje u razumnom roku čini Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda donesena 4. studenoga 1950 godine, koju je Republika Hrvatska ratificirala 5. studenoga 1997. i od kojeg se datuma štiti pravo na suđenje u razumnom roku. Prema odredbi stavka 1. članka 6. Konvencije svatko ima pravo, radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ili u slučaju podizanja optužbe za kazneno djelo protiv njega, da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj.¹⁸⁵

Podnositelj N. D. iz R. podnio je putem odvjetnika I. D. iz R., ustavne tužbe Ustavnom sudu Republike Hrvatske, ukazujući na povredu ustavnog prava na suđenje u razumnom roku zajamčenog odredbom članka 29. stavka 1. Ustava Republike Hrvatske.

Odlučujući o podnesenim tužbama Ustavni je sud donio odluku kojom se usvajaju ustavne tužbe utvrđujući povredu ustavnog prava na koju podnositelj u tužbi ukazuje. Nadalje je Ustavni sud, na temelju članka 63. stavka 3. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 99/99., 29/02. i 49/02. - pročišćeni tekst) podnositelju ustavne tužbe odredio primjerenu novčanu naknadu zbog povrede prava zajamčenog člankom 29. stavkom 1. Ustava Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.) u iznosu od 28.500,00 kn. Naknada se isplaćuje iz državnog proračuna u roku od tri (3) mjeseca od dana podnošenja zahtjeva Ministarstvu pravosuđa Republike Hrvatske za njezinu isplatu.

POSTUPAK KOJI JE PRETHODIO USTAVNOSUDSKOM POSTUPKU

Ustavni sud, u postupku pokrenutom primjenom članka 63. Ustavnog zakona, na temelju navoda ustavne tužbe te uvida u tijekom ustavnosudskog postupka pribavljeni spis predmeta Općinskog suda u R., broj: P-115/05 (ranije P-151/03, P-143/96, P-589/98 i P-5/92), utvrdio je pravno relevantne činjenice odlučne za odlučivanje o povredi prava zajamčenog člankom 29. stavkom 1. Ustava kako slijedi:

„Tužiteljica S. Š. podnijela je 16. siječnja 1992. Općinskom sudu u R. tužbu protiv podnositelja i R. Š. radi diobe bračne stečevine. Tužba je zaprimljena pod brojem: P-5/92.

Općinski sud u R. je do 5. studenoga 1997. održao pet (5) ročišta: 5. lipnja 1992., 30. listopada 1992., 24. ožujka 1993., 15. travnja 1993. i 7. listopada 1993. Nisu održana ročišta zakazana za: 30. rujna 1992. - na prijedlog tužiteljice, 25. studenoga 1992. - na prijedlog podnositelja. Presudom Općinskog suda u Rabu broj: P.5/92-14 od 7. listopada 1993. prihvaćen je tužbeni zahtjev tužiteljice u odnosu na podnositelja, dok je odbijen u odnosu na R. Š. Presudom Županijskog suda u R. (u daljnjem tekstu: drugostupanjski sud) broj: Gž-352/94 od 25. svibnja 1994. odbijena je žalba podnositelja i potvrđena je presuda Općinskog suda u R. broj: P.5/92-14 od 7. listopada 1993. godine. Rješenjem Vrhovnog suda broj: Rev 2132/1995-2 od 22. kolovoza 1996. prihvaćena je revizija podnositelja, ukinute su presude drugostupanjskog suda od 25. svibnja 1994. godine i Općinskog suda u R. od 7. listopada 1993. godine i predmet je vraćen Općinskom sudu u R. na ponovno suđenje. Nakon 5. studenoga 1997. godine predsjednik drugostupanjskog suda je rješenjem broj: 3 Su.-808/98 od 4. prosinca 1998. delegirao Općinski sud u K. za postupanje u konkretnoj pravnoj stvari. Potom je pred Općinskim sudom u K. postupak nastavljen pod brojem: P-589/98.

¹⁸⁵ Radolović, A.: Zaštita prava na suđenje u razumnom roku, Inženjerski biro, Zagreb, 2008., Hrvatska pravna revija, br. 4/2008. str. 11.

Navedeni sud je održao jedno (1) ročište 6. svibnja 1999. godine, te je donio presudu broj: P-589/98-33 od 6. svibnja 1999. godine, kojom je prihvatio tužbeni zahtjev tužiteljice u odnosu na podnositelja i R. Š.. Drugostupanjski sud je presudom i rješenjem broj: Gž-1347/99-2 od 29. svibnja 2002. djelomično odbio, odnosno djelomično usvojio žalbu podnositelja, te je djelomično ukinuo presudu Općinskog suda u Krku broj: P-589/98-33 od 6. svibnja 1999. godine i u ukinutom dijelu predmet vratio navedenom sudu na ponovno suđenje. Protiv presude i rješenja drugostupanjskog suda od 29. svibnja 2002. godine podnositelj je 11. ožujka 2003. godine podnio reviziju. Općinski sud u K. je rješenjem broj: P-151/03-42 od 11. ožujka 2003. godine odbacio reviziju podnositelja podnesenu protiv presude drugostupanjskog suda od 29. svibnja 2002. godine. Protiv navedenog rješenja Općinskog suda u K. podnositelj je 21. ožujka 2003. godine podnio žalbu. Drugostupanjski sud je rješenjem broj: Gž-1501/03-2 od 19. studenoga 2003. godine odbio žalbu podnositelja i potvrdio je rješenje Općinskog suda u K. od 11. ožujka 2003. godine. Protiv navedenog rješenja drugostupanjskog suda podnositelj je 16. prosinca 2003. godine podnio reviziju. Općinski sud u K. je rješenjem broj: P-151/03-48 od 6. travnja 2004. godine prihvatio prijedlog podnositelja radi podnošenja zahtjeva Vrhovnom sudu za delegiranje Općinskog suda u R. za postupanje u konkretnoj pravnoj stvari. Rješenjem Općinskog suda u K. broj: P-151/03-58 od 9. srpnja 2004. godine utvrđen je prekid postupka zbog smrti 2. tuženika R. Š., određeno je da se postupak nastavlja, te su pozvani njegovi nasljednici da preuzmu parnicu. Vrhovni sud je rješenjem broj: Grl 8/05-2 od 25. siječnja 2005. godine delegirao Općinski sud u R. za postupanje u konkretnoj pravnoj stvari. Potom je postupak (u dijelu u kojem je djelomično ukinuta presuda Općinskog suda u Krku broj: P-589/98-33 od 6. svibnja 1999.)

nastavljen pred Općinskim sudom u R. pod brojem: P.115/05.

Općinski sud u R. je nakon toga održao tri (3) ročišta: 20. listopada 2005. godine, 16. studenoga 2005. i 1. prosinca 2005. godine - na kojem je donio i objavio presudu broj: P.115/05-60, kojom je prihvatio tužbeni zahtjev tužiteljice.

Protiv navedene presude podnositelj je 27. prosinca 2005. godine podnio žalbu. Presudom drugostupanjskog suda broj: Gž-314/06-2 od 19. svibnja 2010. godine odbijena je podnositeljeva žalba i potvrđena je presuda Općinskog suda u R. broj: P.115/05-60 od 1. prosinca 2005. godine.

Protiv navedene presude drugostupanjskog suda podnositelj je 27. rujna 2010. godine podnio reviziju. Vrhovni sud je rješenjem i presudom broj: Rev-x 1021/12-2, Rev-x 1022/12-2 od 21. studenoga 2012. godine ukinuo rješenje drugostupanjskog suda broj: Gž-1501/03-2 od 19. studenoga 2003. godine i rješenje Općinskog suda u K. broj: P.151/03-42 od 11. ožujka 2003. godine (kojim je odbačena revizija podnositelja), te je djelomično prihvatio reviziju podnositelja i preinačio presudu drugostupanjskog suda broj: Gž-1347/99-2 od 29. svibnja 2002. godine na način da je djelomično prihvatio žalbu podnositelja i preinačio presudu Općinskog suda u K. broj: P.589/98-33 od 6. svibnja 1999. godine na način da je odbio tužbeni zahtjev tužiteljice u dijelu u kojem se odnosi na nalaganje podnositelju izdavanja tabularne isprave.

Nadalje, Vrhovni sud je presudom broj: Rev-x 986/10-2 od 21. studenoga 2012. godine djelomično prihvatio reviziju podnositelja i preinačio presudu drugostupanjskog suda broj: Gž-314/06-2 od 19. svibnja 2010. godine na način da je prihvatio žalbu podnositelja i preinačio presudu Općinskog suda u R. broj: P.115/05-61 od 1. prosinca 2005. godine na način da je odbio tužbeni zahtjev tužiteljice u dijelu u kojem se odnosi na nalaganje podnositelju izdavanja tabularne isprave.

Navedene presude i rješenje Vrhovnog suda uručeni su podnositelju 2. travnja 2013. godine.“

USTAVNOSUDSKA TUŽBA

Podnositelj je, na temelju članka 63. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 99/99., 29/02. i 49/02. - pročišćeni tekst; u daljnjem tekstu: Ustavni zakon), 17. veljače 2012. podnio ustavnu tužbu smatrajući da mu je nerazumno dugim trajanjem parničnog postupka, koji se u povodu podnesenih revizija vodio pred Vrhovnim sudom Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) pod brojem: Rev-x 1021/12 i Rev-x 1022/12 povrijeđeno pravo na suđenje u razumnom roku zajamčeno člankom 29. stavkom 1. Ustava. Jedna ustavna tužba podnesena je 17. veljače 2012. i upisana pod brojem U-III-A-1101/2012, a druga je ustavna tužba podnesena 20. veljače 2012. godine i upisana pod brojem: U-III-A-1167/2012. godine.

Sagledavajući sudski postupak koji je prethodio ustavnosudskom kao jedinstvenu cjelinu, Ustavni sud je spojio ustavnosudske postupke pokrenute povodom navedenih ustavnih tužbi, te je o istima dana 17. prosinca 2014. godine donio zajedničku odluku.

USTAVNOSUDSKI POSTUPAK

Ispitujući navode ustavne tužbe Ustavni je sud donio odluku da su ustavne tužbe osnovane utvrđujući povredu ustavnog prava na koje podnositelj ukazuje.

Svoju odluku Ustavni sud obrazlaže sljedećim utvrđenjima:

Glede duljine sudskog postupka Ustavni sud utvrđuje:

Prvostupanjski sudski postupak započeo je 16. siječnja 1992. godine podnošenjem tužbe Općinskom sudu u R. Duljina postupka uzima se u obzir od 5. studenoga 1997. kad je Zakonom o potvrđivanju stupila na snagu, u odnosu na Republiku

Hrvatsku, Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i Protokoli broj 1, 4, 6, 7 i 11 uz nije odlučio u razumnom roku ("Narodne novine - Međunarodni ugovori" broj 18/97., 6/99. - pročišćeni tekst i 8/99. - ispravak, u daljnjem tekstu: Konvencija). Protokol broj 12 na snazi je u odnosu na Republiku Hrvatsku od 1. travnja 2005. (Zakon o potvrđivanju Protokola broj 12 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, "Narodne novine - Međunarodni ugovori" broj 14/02. i Objava o stupanju na snagu Protokola broj 12 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, "Narodne novine - Međunarodni ugovori" broj 9/05.), Protokol broj 13 od 1. srpnja 2003. (Zakon o potvrđivanju Protokola broj 13 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, o ukidanju smrtne kazne u svim okolnostima, "Narodne novine - Međunarodni ugovori" broj 14/02. i Objava o stupanju na snagu Protokola broj 13 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, "Narodne novine - Međunarodni ugovori" broj 13/03.), a Protokol broj 14 od 1. lipnja 2010. (Zakon o potvrđivanju Protokola broj 14 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, o izmijeni nadzornog sustava Konvencije, "Narodne novine - Međunarodni ugovori" broj 1/06. i Objava o stupanju na snagu Protokola broj 14 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, "Narodne novine - Međunarodni ugovori" broj 2/10.).

Ustavni sud, kao pravno relevantno, sa stajališta povrede prava na donošenje sudske odluke u razumnom roku, razmatra razdoblje od dana stupanja na snagu Konvencije do dana donošenja odluke Ustavnog suda u ovom ustavnosudskom postupku. Stoga, Ustavni sud utvrđuje da je u razmatranom pravno relevantnom razdoblju parnični postupak trajao ukupno petnaest (15) godina, četiri (4) mjeseca i dvadeset i sedam (27) dana.

Iz obrazloženja odluke Ustavnog suda: „Ustavni sud utvrdio je da je u razmatranom, pravno relevantnom razdoblju, od radnji koje su relevantne za meritorno odlučivanje o pravima i obvezama podnositelja, Općinski sud u K. održao jedno ročište 6. svibnja 1999., te je donio presudu broj: P-589/98-33 od 6. svibnja 1999. Općinski sud u R. održao je tri (3) ročišta: 20. listopada 2005., 16. studenoga 2005. i 1. prosinca 2005. godine, te donio presudu broj: P.115/05-60 od 1. prosinca 2005. godine. Drugostupanjski sud je presudom i rješenjem broj: Gž-1347/99-2 od 29. svibnja 2002. djelomično odbio, odnosno djelomično usvojio žalbu podnositelja, te je djelomično ukinuo presudu Općinskog suda u Krku broj: P-589/98-33 od 6. svibnja 1999. Potom je presudom broj: Gž-314/06-2 od 19. svibnja 2010. odbio podnositeljevu žalbu i potvrdio presudu Općinskog suda u R. broj: P.115/05-60 od 1. prosinca 2005. Vrhovni sud je presudom broj: Rev-x 1021/12-2, Rev-x 1022/12-2 od 21. studenoga 2012. djelomično prihvatio reviziju podnositelja i preinačio presudu drugostupanjskog suda broj: Gž-1347/99-2 od 29. svibnja 2002. na način da je djelomično prihvatio žalbu podnositelja i preinačio presudu Općinskog suda u K. broj: P.589/98-33 od 6. svibnja 1999. na način da je odbio tužbeni zahtjev tužiteljice u dijelu u kojem se odnosi na nalaganje podnositelju izdavanja tabularne isprave. Nadalje, Vrhovni sud je presudom broj: Rev-x 986/10-2 od 21. studenoga 2012. djelomično prihvatio reviziju podnositelja i preinačio presudu drugostupanjskog suda broj: Gž-314/06-2 od 19. svibnja 2010. na način da je prihvatio žalbu podnositelja i preinačio presudu Općinskog suda u R. broj: P.115/05-61 od 1. prosinca 2005. godine na način da je odbio tužbeni zahtjev tužiteljice u dijelu u kojem se odnosi na nalaganje podnositelju izdavanja tabularne isprave. Navedene presude Vrhovnog suda uručene su podnositelju 2. travnja 2013. godine. Za utvrđenje povrede Ustavni sud, između ostalog, ispituje ponašanje podnositelja

ustavne tužbe tijekom parničnog postupka. Ustavni sud ocjenjuje da podnositelj ustavnih tužbi (tuženik u parničnom postupku) svojim ponašanjem nije pridonio duljini postupka. U odnosu na složenost predmeta Ustavni sud utvrđuje da se u konkretnom slučaju radi o činjenično složenijem predmetu, međutim, ta činjenica ne može opravdati dugotrajnost postupka u konkretnom predmetu.

Ustavni sud utvrđuje da je u pravnoj stvari podnositelja ustavne tužbe (u pravno relevantnom razdoblju) parnični postupak, u pravno relevantnom razdoblju ukupno trajao preko petnaest (15) godina.

Imajući u vidu ukupnu duljinu postupka, Ustavni sud ocjenjuje da je podnositelju povrijeđeno pravo na pravično suđenje u dijelu koji se odnosi na razumnu duljinu postupka, zajamčeno člankom 29. stavkom 1. Ustava. Stoga je, u smislu članka 63. stavaka 1. i 2. Ustavnog zakona, donijeta odluka kao u izreci ove odluke.¹⁸⁶

Visinu naknade, zbog povrede ustavnog prava na donošenje odluke u razumnom roku, Ustavni je sud utvrdio uzimajući u obzir okolnosti svakog pojedinog predmeta, uz istodobno uvažavanje ukupnih gospodarskih i socijalnih prilika u Republici Hrvatskoj.

PRAKSA EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA

Pri tumačenju prava suđenja u razumnom roku, važno je analizirati, razumjeti i na

¹⁸⁶Članak 63. stavci 1. i 3. Ustavnog zakona glase:

„(1) Ustavni sud će pokrenuti postupak po ustavnoj tužbi i prije no što je iscrpljen pravni put, u slučaju kad o pravima i obvezama stranke ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela nije u razumnom roku odlučio sud ...

(3) U odluci iz stavka 2. ovoga članka Ustavni sud će odrediti primjerenu naknadu koja pripada podnositelju zbog povrede njegova ustavnog prava koju je sud učinio kada o pravima i obvezama podnositelja ili o sumnji ili optužbi zbog njegova kažnjivog djela nije odlučio u razumnom roku. Naknada se isplaćuje iz državnog proračuna u roku od tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva stranke za njezinu isplatu.”

koncu voditi se tumačenjem Evropskog suda za ljudska prava¹⁸⁷, kao najmeritornije institucije za tumačenje prava proklamovanih Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, pri primjeni u domaćim sudovima država ugovornica ove Konvencije. Članom 6. stavom 1. Evropske konvencije je proklamovano pravo na pravično suđenje te da "prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ..., svako ima pravo na raspravu u ... razumnom roku pred... sudom ..."¹⁸⁸ Naime, u periodu od 1959. do 2009. godine, od ukupnog broja presuda u kojima je Sud utvrdio povredu, 21,10% tih presuda se odnosi na kršenje prava suđenja u razumnom roku¹⁸⁹.

U skladu sa ovom odredbom, Konvencija ističe važnost primjene pravde bez kašnjenja koje bi moglo ugroziti njezinu djelotvornost i kredibilitet. Sud je u više navrata naglasio važnost primjene pravde bez kašnjenja koja bi mogla ugroziti njezinu djelotvornost i kredibilitet.¹⁹⁰

Sud nije odredio tačni vremenski period kada se premašuje razumno vrijeme, ali je on odredio smjernice, načela, kriterije i okolnosti od kojih zavisi, od slučaja do slučaja, da li je došlo do prekoračenja, tj. kršenja ovog prava.

Početkom relevantnog perioda koji se uzima u razmatranje pri procjeni da li je

došlo do prekoračenja razumnog vremena Sud je odredio da on počinje teći od trenutka kada je radnja pokrenuta pred nadležnim sudom, osim ako je zahtjev pred upravnim organom preduslov za donošenje sudskog postupka u kom slučaju period može uključiti i obavezni predhodni upravni postupak¹⁹¹. Tako, u nekim okolnostima, razumni rok može početi da teče i prije nego je spor pismeno podnešen od strane tužioca pred sudom. No, ovo je izuzetno i bio je prihvaćen ondje gdje su, na primjer, određeni predhodni postupci bili neophodni uvod u postupak.¹⁹² Ovo pravo može se primijeniti na postupke koji, iako ne u potpunosti pravne prirode, su blisko povezani sa nadzorom od strane sudskog tijela i time utjecati na relevantno vrijeme za računanje razumnog roka. To je bio slučaj, na primjer, s postupkom za podjelu nekretnine koje je provedeno na vanparničnoj osnovi pred dva notara, ali je određeno i odobreno od strane suda¹⁹³. Trajanje postupka pred notarom je stoga uzeta u obzir prilikom izračunavanja razumnog roka.

Završetak perioda razumnog vremena obično pokriva sve postupke koji su u pitanju, uključujući i žalbeni postupak i odluke koja uređuje spor¹⁹⁴. Dakle, zahtjev za razumni rok se primjenjuje na sve faze pravnog postupka čiji je cilj rješavanje spora, ne isključujući faze nakon

¹⁸⁷Evropski sud za ljudska prava je obrazovan 1959. godine Protokolom br. 11 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

¹⁸⁸Vijeće Evrope, Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, član 6. stav 1.

¹⁸⁹Od ukupnog broja izrečenih presuda, tj. 12,198, 2573,7 je utvrđeno kršenje prava na suđenje u razumnom roku. Na 47 izrečenih presuda je utvrđeno da je Republika Hrvatska prekršila ovo pravo, a Bosna i Hercegovina 7 puta. Council od Europe, European Court of Human Rights, *50 years of activity, The European Court of Human Rights, some facts and figures*, 2010., str. 5, 6 i 14., dostupno na: (http://www.echr.coe.int/Documents/Facts_Figures_1959_2009_ENG.pdf)

¹⁹⁰European Court of Human Rights, *Case: Scordino v. Italy (No. 1), Grad Chamber, Application No. 36813/97*, 29. march 2006., dostupno na: ([http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-72925#{"itemid":\["001-72925"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-72925#{))

¹⁹¹ European Court of Human Rights, *Case: König v. Gemany, (paragraph 98), Court (Planery), Application No. 6232/73*, 28. june 1978., dostupno na: ([http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57512#{"itemid":\["001-57512"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57512#{))

¹⁹² European Court of Human Rights, *Case: Blake v. United Kingdom, (paragraph 40.)Forth Section, Application No. 68890/01*. 26. december 2006., dostupno na: ([http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-76995#{"itemid":\["001-76995"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-76995#{))

¹⁹³ European Court of Human Rights, *Case: Siegel v. France (paragraph 33-38), Third Section , Application No. 36350/97.*, 28. februar 2001., dostupno na: ([http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-59057#{"itemid":\["001-59057"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-59057#{))

¹⁹⁴ European Court of Human Rights, *Case: Poiss v. Austria (paragraph 50), Case No. 17/1986/115/163.*, 24. march 1987., dostupno na: ([http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57560#{"itemid":\["001-57560"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57560#{))

presude o meritumu. Izvršenje presude, izrečeno od strane bilo kojeg suda, se stoga treba smatrati kao sastavni dio postupka u cilju izračunavanja relevantnog perioda. Vrijeme ne prestaje teći sve dok pravo utvrđeno u postupku zapravo ne postane djelotvorno¹⁹⁵. Postupci pred Ustavnim sudovima se uzimaju u obzir u slučajevima kada je odluka suda u mogućnosti da utječe na ishod odluke pred redovnim sudovima¹⁹⁶. Ipak, obaveza da razmatraju predmete u razumnom roku se ne može tumačiti na isti način kao za redovne sudove¹⁹⁷.

Kao što je istaknuto, procjena razumnog vremena i njezino prekoračenje odnosno kršenje ovisi od više faktora, svojom praksom, Sud je odredio sljedeće parametre prema kojima treba procijeniti razumno vrijeme, a to su *načelo procjene razumnog vremena u konkretnom slučaju* i kriteriji prema kojem se uzima u obzir *složenost predmeta, ponašanje podnosioca i nadležnih organa i vrijednost zaštićenog dobra*¹⁹⁸.

Načelo procjene razumnog vremena u konkretnom slučaju se mora procijeniti u svakom pojedinačnom slučaju, prema posebnim okolnostima koji može pozvati na sveobuhvatne promjene¹⁹⁹. Cjelina

postupka se mora uzeti u obzir, time se podrazumijevaju i različita kašnjenja koja mogu, ako se promatraju zajedno i kumulativno, dovesti do prekoračenja razumnog roka. Nije prihvatljivo da postupci dugi period stagniraju bez ikakvog prethodnog objašnjenja²⁰⁰.

Na *složenost predmeta*, koji jedan od kriterija za procjenu razumnog vremena, mogu utjecati i činjenice i zakonska regulativa²⁰¹, kao što je uključenost više stranaka u predmetu ili pribavljanje raličitih dokaznih materijala.

Ponašanje aplikanta u sporu se ne može samo po sebi koristiti kao opravdanje razdoblja neaktivnosti, i ako aplikant posegne za taktikama odlaganja to ne oslobađa vlasti iz njihove dužnosti da osiguraju da se postupak vodi u razumnom roku²⁰². Sud smatra da član 6. stav 1. ne zahtjeva da aplikant aktivno surađuje sa sudskim vlastima, niti aplikat može biti okrivljen zbog korištenja svih pravnih lijekova koji su mu dostupni prema domaćem zakonodavstvu²⁰³. Naime, za aplikanta je dovoljno da pokaže marljivost u obavljanju proceduralnih koraka koji se odnose na njega, da se suzdrži od korištenja taktika odugovlačenja i da iskoristi mehanizme za skraćivanje postupka koje pruža domaće zakonodavstvo²⁰⁴. Neki

¹⁹⁵ European Court of Human Rights, *Case: Estima Jorge v. Portugal (paragraph 36-38), Case No. 16/19997/200/1003.*, 21. april 1998., dostupno na: ([http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58155#{"itemid":\["001-58155"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58155#{))

¹⁹⁶ European Court of Human Rights, *Case: Deumeland v. Germany(paragraph 77), Case No.9384/81.*, 29. may 1986., dostupno na: ([http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57468#{"itemid":\["001-57468"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57468#{))

¹⁹⁷ European Court of Human Rights, *Case: Oršuš and others v. Croatia (paragraph 109), Case No. 15766/03.*, 16. march 2010., dostupno na: ([http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-97689#{"itemid":\["001-97689"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-97689#{))

¹⁹⁸ Council of Europe, European Court of Human Rights, *Guide on Article 6. Right to a fair trial (civil limb)*, 2013., str. 52.

¹⁹⁹ European Court of Human Rights, *Case: Obermeier v. Austria (paragraph 72), Case No. 11761/85.*, 28. june 1990., dostupno na: ([http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57631#{"itemid":\["001-57631"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57631#{))

²⁰⁰ European Court of Human Rights, *Case: König v. Germany (paragraph 98), Case No. 6232/73.*, 28. june 1978., dostupno na: ([http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57512#{"itemid":\["001-57512"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57512#{))

²⁰¹ European Court of Human Rights, *Case: Katte Klitsche de la Grange v. Italy (paragraph 55), Case No. 21/1993/416/495.*, 19. septembar 1994., dostupno na: ([http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57893#{"itemid":\["001-57893"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57893#{))

²⁰² European Court of Human Rights, *Case: Mincheva v. Bulgaria (paragraph 68), Case No. 21558/035.*, 02. septembar 2010., dostupno na: ([http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-100350#{"itemid":\["001-100350"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-100350#{))

²⁰³ European Court of Human Rights, *Case: Erkner and Hofauer v. Austria (paragraph 68), Case No. 16/1986/114/162.*, 24. march 1987., dostupno na: ([http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57483#{"itemid":\["001-57483"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57483#{))

²⁰⁴ European Court of Human Rights, *Case: Unión Alimentaria Sanders S.A. v. Spain (paragraph 35),*

primjeri utjecaja ponašanja aplikanta na trajanje postupka su: nedostatak živahnosti stranaka u podnošenju svojih podnesaka može značajno doprinijeti usporavanju postupaka²⁰⁵, česte i ponavljajuće promjene zastupnika²⁰⁶, zahtjevi ili propusti koji imaju utjecaj na vođenje postupka²⁰⁷, pokušaj da se osigura prijateljsko rješenje²⁰⁸, postupak je izveden pred nenadležni sud²⁰⁹.

*Ponašanje nadležnih organa države se smatraju glavnim akterima koji utječe na nepoštivanje razumnog roka, jer je država odgovorna za sve njene vlasti, ne samo pravosudne*²¹⁰. Sud tumači da i u onim pravnim sistemima u kojima se primjenjuje princip da proceduralna inicijativa leži na strankama, odnos ovog drugog ne oslobađa sudove od obaveze da osigura ekspeditivno suđenje prema zahtjevu člana 6. stava 1.²¹¹.

Case No. 11681/85., 07. july 1989., dostupno na: ([http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-100350#{\"itemid\":\[\"001-100350\"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-100350#{\))

²⁰⁵ European Court of Human Rights, *Case: Vernillo v. France (paragraph 34)*, *Case No. 11889/85.*, 20. february 1991., dostupno na: ([http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57672#{\"itemid\":\[\"001-57672\"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57672#{\))

²⁰⁶ European Court of Human Rights, *Case: König v. Germany (paragraph 103)*, *Case No. 6232/73.*, 28. june 1978., dostupno na: ([http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57512#{\"itemid\":\[\"001-57512\"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57512#{\))

²⁰⁷ European Court of Human Rights, *Case: Acquaviva v. France (paragraph 61)*, *Case No. 19248/91.*, 21. november 1995., dostupno na: ([http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57950#{\"itemid\":\[\"001-57950\"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57950#{\))

²⁰⁸ European Court of Human Rights, *Case: Pizzetti v. Italy (paragraph 18)*, *Case No. 8/1992/353/427.*, 02. february 1993., dostupno na: ([http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57813#{\"itemid\":\[\"001-57813\"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57813#{\))

²⁰⁹ European Court of Human Rights, *Case: Beaumartin v. France (paragraph 33)*, *Case No. 15287/89.*, 24. november 1994., dostupno na: ([http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57898#{\"itemid\":\[\"001-57898\"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57898#{\))

²¹⁰ European Court of Human Rights, *Case: Martins Moreira v. Portugal (paragraph 60)*, *Case No. 21/1987/144/198.*, 07. october 1988., dostupno na: ([http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57535#{\"itemid\":\[\"001-57535\"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57535#{\))

²¹¹ European Court of Human Rights, *Case: Pafutus and others v. Greece (paragraph 93)*, *Case No.*

Isto važi i tamo gdje je neophodna saradnja stručnjaka u toku postupaka, tj. odgovornost za pripremu predmeta i brzo vođenje suđenja leži na sudijama²¹². Time Sud zaključuje da je na državama ugovornicama odgovornost da organizuju svoj pravni sistem na takav način da njihovi sudovi mogu garantirati svakome pravo da dobije konačne odluke o sporovima koji se odnose na građanska prava i obaveza u razumnom roku²¹³. Međutim razlika se pravi kada se uzima u obzir Ustavni sud. Uloga Ustavnog suda kao čuvara Ustava čini posebno potrebnim da on ponekad uzme u obzir i druge okolnosti, od onog da li su slučajevi unešeni hronološki u listu, kao što su priroda predmeta i njegova važnost u političkom i društvenom smislu²¹⁴. Akcentira se da hronično preopterećenje sudova ne može opravdati predugo trajanje postupka²¹⁵.

Sud smatra da je na državama članicama da organiziraju svoj pravni sistem na takav način da se garantuje pravo da se sudska odluka dobije u razumnom roku, pretjeran obim posla se ne može se uzeti kao opravdanje²¹⁶. Bez obzira na to,

163/1996/782/983., 26. february 1998., dostupno na: ([http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58141#{\"itemid\":\[\"001-58141\"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58141#{\))

²¹² European Court of Human Rights, *Case: Capuano v. Italy (paragraph 30-31)*, *Case No. 7/1986/105/153.*, 19. may 1987., dostupno na: ([http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57458#{\"itemid\":\[\"001-57458\"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57458#{\))

²¹³ European Court of Human Rights, *Case: Scordino v. Italy (No. 1) (paragraph 183)*, *Grad Chamber, Application No. 36813/97.*, 29. march 2006., dostupno na: ([http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-72925#{\"itemid\":\[\"001-72925\"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-72925#{\))

²¹⁴ European Court of Human Rights, *Case: Süßman v. Germany (paragraph 56-58)*, *Case No. 20024/92.*, 16. septembar 1996., dostupno na: ([http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57999#{\"itemid\":\[\"001-57999\"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57999#{\))

²¹⁵ European Court of Human Rights, *Case: Probstmeier v. Germany (paragraph 64)*, *Case No. 125/1996/744/963.*, 29. may 1997., dostupno na: ([http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=00158050#{\"itemid\":\[\"001-58050\"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=00158050#{\))

²¹⁶ European Court of Human Rights, *Case: Vocaturo v. Italy (paragraph 17)*, *Case No. 28/1990/219/281.*, 24. april 1991., dostupno na:

privremeni zaostatak poslovanja ne uključuje odgovornost državne pod uslovom da su poduzete razumno brze korektivne akcije da se bave sa izuzetnim situacijama, kao što su odabir bavljen slučajevima prema određenom redu, ne samo na osnovu datuma kada su podnešeni nego na stepenu hitnosti i važnosti i, posebno, vrijednost zaštićenog dobra. No, *uvođenje reformi* koji su dizajnirani da ubrzaju ispitivanje slučajeva ne mogu opravdati kašnjenja pošto države, kao što je naglašeno, imaju dužnost da organizuju stupanje na snagu i provođenje tih mjera na način koji izbjegava produžavanje ispitivanje slučajeva koji su na čekanju²¹⁷. Sud ističe odgovornost države za neuspjeh u ispunjavanju zahtjeva razumnog vremena u predmetima u kojem je došlo do pretjerane količine sudske aktivnosti fokusirane na mentalno stanje podnosioca. U slučaju Bock v. Njemačka domaći sudovi su i dalje imali sumnju u mentalno stanje podnosioca uprkos postojanju pet izvještaja kojim se potvrđuje ispravnost uma podnosioca i otpuštanje dvije aplikacije starateljstva. Osim toga, spor je trajao više od devet godina²¹⁸. Također, ponavljajuća promjena sudije u sporu usporava postupak jer svaki od tih sudija se mora ispočetka upoznati sa slučajem, te stoga to ne oslobađa državu od svoje obaveze u ispunjenju zahtjeva razumnog vremena, budući da je zadatak države da osigura da je administracija pravde pravilno organizovana²¹⁹.

([http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57717#{"itemid":\["001-57717"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57717#{))

²¹⁷ European Court of Human Rights, *Case: Scordino v. Italy (No. 1) (paragraph 178), Grand Chamber, Application No. 36813/97*, 29. march 2006., dostupno na: ([http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-72925#{"itemid":\["001-72925"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-72925#{))

²¹⁸ European Court of Human Rights, *Case: Buchholz v. Germany (paragraph 47), Application No. 7759/77*, 06. may 1981., dostupno na: ([http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-72925#{"itemid":\["001-72925"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-72925#{))

²¹⁹ European Court of Human Rights, *Case: Lechner and Hess v. Austria (paragraph 58), Case No. 11/1985/97/145.*, 25. march 1987., dostupno na:

*Vrijednost zaštićenog dobra*²²⁰, kao kriterij, treba da po svojoj prirodi zahtijevaju posebnu ekspeditivnost sudova u rješavanju spora. Sud, u tom pogledu, smatra da je posebna marljivost i ekspeditivnost u rješavanju spora potrebna u slučajevima koji se odnose na civilni status i kapacitet²²¹. Slučajevi starateljstva nad djecom, time brže ako protok vremena može prouzrokovati nepovratne posljedice za odnos roditelj - dijete²²²; slučajevi koji se tiču roditeljske odgovornosti i kontakt prava²²³, radni sporovi²²⁴ bezobzira da li je u pitanju je pristup liberalnoj profesiji, cijeli profesionalni život podnosioca, nastavak zanimanja podnosioca, žalba protiv

([http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57520#{"itemid":\["001-57520"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57520#{))

²²⁰ Eng. *what is on stake on the dispute* što u prevodu znači ono što je u pitanju u sporu odnosno značenje za podnosioca zahtjeva, što se može tumačiti kao vrijednost zaštićenog dobra, Alan Uzelać, *Pravo na pošteno suđenje opći i građanskopravni aspekti člana 6. stava 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda*, Usklađenost Hrvatskog zakona i prakse sa standardima Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Centar za mirovne studije, 2011., str. 96.

²²¹ European Court of Human Rights, *Case: Buchholz v. Germany (paragraph 49), Application No. 7759/77*, 06. may 1981., dostupno na: ([http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-72925#{"itemid":\["001-72925"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-72925#{))

²²² European Court of Human Rights, *Case: Tsikakis v. Germany (paragraph 64 and 68), Application No. 1521/06*, 10. february 2011., dostupno na: ([http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-103444#{"itemid":\["001-103444"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-103444#{))

²²³ European Court of Human Rights, *Case: Laino v. Italy (paragraph 22), Case No. 33158/96.*, 18. february 1999., dostupno na: ([http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58911#{"itemid":\["001-58911"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58911#{))

²²⁴ European Court of Human Rights, *Case: Vocaturo v. Italy (paragraph 17), Case No. 28/1990/219/281.*, 24. april 1991., dostupno na: ([http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57717#{"itemid":\["001-57717"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57717#{)) (pristup: U prikazanoj odluci Ustavnog suda Republike Hrvatske, odlučujući o podnesenoj ustavnoj tužbi, tj. o opravdanosti duljine kaznenog postupka i ocjeni (ne)aktivnosti suda prosuđivano je sagledavajući postupak u cjelini, te je donio odluku uzimajući u obzir složenost predmeta, kao i ponašanje osumnjičenika i nadležnih tijela tijekom postupka.

otpuštanja, suspenzija podnosioca, njegovo premještanje ili njegovo ponovno postavljanje ili kada je traženi iznos od vitalnog značaja za aplikanta. Ova kategorija uključuje i sporove u vezi penzije; u slučajevima kada podnosioca prijave pati od neizlječive bolesti i ima smanjen životni vijek²²⁵. Sud je također utvrdio da je pravo na obrazovanje zaštićeno dobro za podnositelja²²⁶

ZAKLJUČAK

Dugotrajni sudski postupci prezentirani putem sredstava javnog informiranja nerijetko s prizvukom senzacionalnosti, dovode u pitanje učinkovitost zaštite osobnih prava čovjeka i društvenih vrijednosti zaštićenih Ustavom i međunarodnim pravom. Imajući na umu načelo vladavine prava koje se odnosi, između ostalog i na pravovremenu sudsku zaštitu, demokratska država treba reagirati kvalitetnijim postupovnim pravom odnosno kvalitetnijim djelovanjem pravosudnog sustava.

U prikazanoj odluci Ustavnog suda utvrđena je povreda ustavnog prava na suđenje u razumnom roku, počinjena dugotrajnim vođenjem sudskih postupaka koji su prethodili donošenju navedene ustavnosudske odluke. U konkretnom slučaju utvrđeno je da je sudski postupak u pravno relevantnom razdoblju ukupno trajao petnaest (15) godina i da je podnositelju ustavne tužbe povrijeđeno ustavno pravo zajamčeno odredbom članka 29. stavka 1. Ustava Republike Hrvatske. Nadalje je, utvrđenjem nerazumne duljine postupka određena novčana naknada uzimajući u obzir okolnosti konkretnog

predmeta uz uvažavanje ukupnih gospodarskih i socijalnih prilika u Republici Hrvatskoj.

Ocjenjujući složenost sudskog postupka kao okolnost mogućeg opravdanja relativno dugog postupanja suda, sud je razvio određena mjerila po kojima se složenost ocjenjuje. Za utvrđenje povrede prava na suđenje u razumnom roku i slijedom toga ostvarenje sudske zaštite, uglavnom se procjenjuje opsežnost izvođenja potrebnih dokaza, broj saslušanih svjedoka u postupku, potreba provođenja određenih vještačenja, vrijeme potrebno za dostavu spisa i drugih relevantnih podataka različitih tijela u više stupnjeva uključujući i vraćanje predmeta na ponovno odlučivanje i dopunu sudu nižeg stupnja, te ostale radnje i postupci kojima se zaključuje da se radi o složenoj problematici zbog čega sudski postupak može opravdano trajati dulje vrijeme.

Za utvrđenje povrede prava na koje podnositelj ustavne tužbe ukazuje Ustavni sud, je između ostalog, ispitao njegovo ponašanje tijekom parničnog postupka i ocijenio da podnositelj ustavnih tužbi (tuženik u parničnom postupku) svojim ponašanjem nije pridonio duljini postupka. U odnosu na složenost predmeta Ustavni sud utvrđuje da iako se u konkretnom slučaju radi o činjenično složenijem predmetu, ta činjenica ne može opravdati dugotrajnost postupka u konkretnom predmetu.

Slijedom navedenog, ispitujući okolnosti koje utječu na duljinu sudskog postupka odnosno složenost predmeta, ponašanje podnositelja ustavne tužbe tijekom postupka, zaključuje se kako zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud nije odlučio u razumnom roku o pravima i obvezama podnositelja ustavne tužbe, čime je povrijeđeno ustavno pravo na koje podnositelj u ustavnoj tužbi ukazuje.

U radu je prikazana i praksa Evropskog suda za ljudska prava, koji je u mnogobrojnim slučajevima, odlučujući o podnesenim zahtjevima za zaštitu temeljnih ljudskih prava i sloboda, izrazio svoje

²²⁵ European Court of Human Rights, *Case: X. v. France (paragraph 47), Case No. 18020/91.*, 31. march 1992., dostupno na: ([http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57801#{"itemid":\["001-57801"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57801#{))

²²⁶ European Court of Human Rights, *Case: Oršuš and others v. Croatia (paragraph 109), Case No. 15766/03.*, 16. march 2010., dostupno na: ([http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-97689#{"itemid":\["001-97689"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-97689#{))

stajalište kojim neopravdava postupanje pravosudnih i drugih tijela za nerazumno dugo trajanje postupka odlučivanja.

LITERATURA

- [1] Crnić, J.: Zaštita prava na suđenje u razumnom roku, Hrvatska pravna revija, 4/2008., „Inženjerski biro“, Zagreb, 2008.
- [2] ING Pregled sudske prakse, Inženjerski biro“, Zagreb, 2007.
- [3] ING Pregled sudske prakse, Inženjerski biro“, Zagreb, 2008.
- [4] Kos, D.: Aktualna pitanja kaznenog zakonodavstva – 2008., Neke bitne povrede kaznenog postupka na koje drugostupanjski sud pazi po službenoj dužnosti, Inženjerski biro“, Zagreb, 2008.
- [5] Potočnjak, Ž.: Zaštita prava na suđenje u razumnom roku, Inženjerski biro, Zagreb, 2005. Hrvatska pravna revija, br. 4/2005.
- [6] Radolović, A.: Zaštita prava na suđenje u razumnom roku, Inženjerski biro, Zagreb, 2008., Hrvatska pravna revija, br. 4/2008.
- [7] Uzelac, A: Pravo na pošteno suđenje opći i građanskopravni aspekti člana 6. stava 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Usklađenost Hrvatskog zakona i prakse sa standardima Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Centar za mirovne studije, Zagreb, 2011.

Zakoni:

- [8] Ustav Republike Hrvatske („Narodne novine“, br. 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10)
- [9] Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske („Narodne novine, 9/99, 29/02 i 49/02)
- [10] Zakon o sudovima („Narodne novine“, br. 150/05.)

[11] Zakon o kaznenom postupku („Narodne novine, 152/08, 76/09, 807/11, 121/11, 917/12, 1437/12).

[12] Kazneni zakon („Narodne novine, 1257/11, 144/12, 56/15 i 61/15-ispr.)

Sudska praksa:

[13] Sudska praksa Ustavnog suda RH (www.sudskapraksa USRH/supra)

[14] Praksa Evropskog suda za ljudska prava (http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=caselaw/analysis&c=#n14278064742986744502025_pointer)

Konvencije:

[15] Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, 1950., Vijeće Evrope.

Ostalo:

[16] Council of Europe, European Court of Human Rights, *Guide on Article 6. Right to a fair trial (civil limb)*, 2013.